

**AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ
MADDE 6 BAĞLAMINDA SUSMA HAKKI**

ÖDEMELİ İSTEME VE GENEL DAĞITIM

YETKİN Basım Yayım ve Dağıtım A.Ş.

Strasburg Caddesi No: 31/A 06430 Sıhhiye / ANKARA

Tel : 0 (312) 231 42 34 (35) – 232 03 43 Faks: 229 87 85

Şube: Abide-i Hürriyet Cad. No: 158 34381 Şişli / İSTANBUL

Tel: 0 (212) 234 50 56 (57) Pbx Faks: 0 (212) 234 50 58

e-mail: yetkin@yetkin.com.tr <http://www.yetkin.com.tr>

Yayınevi Sertifika No: 47453

Yayın Kodu: ISBN 978-605-05-1918-1

© Yetkin Yayınları 2024

Dizgi: YETKİN Elektronik Yayımcılık Sistemleri

Baskı: YETKİN BASIMEVİ

Kâzım Karabekir Caddesi No: 95/7-8-10

Tel: 0 (312) 341 00 06 06060 ANKARA

Matbaa Sertifika No: 75879

Av. Arb. Feride ÇELİK LL.M Salih AKYILDIRIM

AVRUPA İNSAN HAKLARI
SÖZLEŞMESİ
MADDE 6 BAĞLAMINDA
SUSMA HAKKI

ANKARA 2024

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	v
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR.....	xi

GİRİŞ.....	1
------------	---

1. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ VE ADİL YARGILANMA HAKKI.....	5
1.1. ADİL YARGILANMA HAKKI	5
1.1.1. Adil Yargılanma Hakkının Tarihsel Gelişimi	5
1.1.1.1. On iki levha kanunu	5
1.1.1.2. Magna carta libertatum	5
1.1.1.3. 1628 tarihli haklar dilekçesi	7
1.1.1.4. 1679 tarihli habeas corpus act	8
1.1.1.5. 1689 tarihli haklar bildirisi.....	8
1.1.1.6. 1696 tarihli ihanet suçu yargılama yasası	9
1.1.1.7. 1776 tarihli virginia haklar bildirisi	9
1.1.1.8. 1776 tarihli amerikan bağımsızlık beyanamesi.....	9
1.1.1.9. 1789 tarihli evrensel insan hakları ve yurttaş hakları bildirgesi.....	10
1.1.1.10. 1848 fransız anayasası ve 1789 fransız insan hakları bildirgesi	11
1.1.2. Adil Yargılanma Hakkının Türk Hukukundaki Tarihsel Gelişimi.....	11
1.1.2.1. İslam hukukunda adil yargılanma hakkı	12
1.1.2.2. Tanzimat fermanı.....	13
1.1.2.3. Islahat fermanı.....	14
1.1.2.4. Kanun-i esasi.....	15
1.1.2.5. 1924 anayasası	15

1.1.2.6.	1961 anayasası	16
1.1.2.7.	1971 anayasa değişiklikleri.....	17
1.1.2.8.	1982 anayasası	17
1.1.3.	Adil Yargılanma Hakkı Terimi.....	18
1.1.3.1.	Terimsel olarak adil yargılanma hakkı.....	18
1.1.3.2.	Adalet	21
1.1.3.3.	Yargılama	22
1.1.3.4.	Hak	22
1.1.4.	6. Maddede Yer Alan Adil Yargılanma Hakkının Unsurları ve Güvenceleri	23
1.1.4.1.	Adil bir mahkemede yargılanma hakkı	23
1.1.4.2.	Yargılanma hukukunda makul süre	28
1.1.4.3.	Yargılama hukukunda usuli güvence hakkı	33
1.1.4.4.	Yargılama hukukunda masumiyet karinesi.....	37
1.1.4.5.	Tercümandan yararlanma hakkı	40
1.1.4.6.	Avukattan yararlanma hakkı	41
1.1.5.	AİHS Madde 6: Adil Bir Yargılanmanın Teminatı.....	43
1.2.	AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ'NİN KAPSAMI, TARİHÇESİ, ÖNEMİ VE AMACI, TÜRK HUKUKUNDAKİ YERİ.....	46
1.2.1.	Sözleşme'nin Kapsamı	46
1.2.2.	Sözleşme'nin Tarihçesi.....	48
1.2.3.	Sözleşme'nin Önemi ve Amacı.....	50
1.2.4.	Sözleşme'nin Türk Hukukundaki Yeri.....	52
2.	SUSMA HAKKI.....	61
2.1.	SUSMA HAKKININ KAVRAMSAL YAPISI VE ÖNEMİ, TARİHSEL BOYUTU	61
2.1.1.	Susma Hakkının Kavramsal Yapısı ve Önemi.....	61
2.2.2.	Tarihsel Boyutu	64
2.1.2.1.	Anglo-sakson hukuku	64
2.1.2.2.	Kıta avrupası hukuku	66

2.1.2.3. Türk Hukuku.....	67
2.2. SUSMA HAKKININ HUKUK DEVLETİ İLKESİ VE BAŞLICA HAKLAR İLE İLİŞKİSİ.....	73
2.2.1. Hukuk Devleti İlkesi	73
2.2.2. İtibar Hakkı.....	74
2.2.3. Adil Yargılanma Hakkı	75
2.2.4. İfade Hürriyeti Hakkı	77
2.3. SUSMA HAKKININ BOYUTLARI.....	82
2.3.1. Delil Güvenirliği.....	83
2.3.2. İtham Sistemi.....	84
2.3.3. Özel Hayatın Gizliliği	85
2.4. SUSMA HAKKININ HUKUKİ NİTELİĞİ.....	87
2.5. SUSMA HAKKININ MUHTEVASI, ÇEŞİTLERİ VE SINIRLARI	90
2.5.1. Susma Hakkının Muhtevası.....	90
2.5.2. Susma Hakkının Çeşitleri	92
2.5.2.1. Tam susma	92
2.5.2.2. Kısmi susma.....	92
2.5.2.3. Geçici susma	93
2.5.3. Susma Hakkının Sınırları	94
2.5.3.1. Yalan beyan.....	95
2.5.3.2. Şüpheli ve sanıkların kimliklerine ilişkin susmaları	97
2.5.3.3. Şüpheli ve sanıkların muhakeme sürecine tahammülü.....	98
2.5.3.4. Sağlık muayenesi ve numune alınması	99
2.5.3.5. Kanıtların sağlanması.....	100
2.5.3.6. Haberleşmenin kontrol edilmesi	101
2.6. SUSMA HAKKININ İHLALİ	102
2.6.1. Susma Hakkının Bilinmemesi	104
2.6.2. Memnu İfadeler ve Sorgulama Usulleri	105
2.6.2.1. Uygunsuz davranışlar	105
2.6.2.2. İşkence ve diğer uygunsuz durumlar	106

2.7. SUSMA HAKKININ ADİL YARGILANMA HAKKININ BİR UNSURU OLARAK ŞEKİLLENMESİ	114
2.8. SUSMA HAKKININ KARŞILAŞTIRMALI HUKUK MEVZUATI VE AİHM KARARLARI KAPSAMINDA ELE ALINIŞI	118
2.8.1. Anglo - Sakson Ülkeleri	119
2.8.1.1. Birleşik krallık.....	119
2.8.1.2. ABD	124
2.8.2. Kıta Avrupası Ülkeleri	129
2.8.2.1. Almanya.....	129
2.8.2.2. Fransa	130
2.8.2.3. Hollanda.....	131
2.9. SUSMA HAKKININ İHLALİ: DİJİTAL DÜNYADA YENİ TEHDİTLER.....	133
2.9.1. Dijital Dünyada Susma Hakkına Yönelik Tehditler	134
2.9.1.1. Dijital izler ve kanıtlar	134
2.9.1.2. Veri ihlalleri ve siber saldırılar	134
2.9.1.3. Dijital gözetim ve izleme teknolojileri	137
2.9.2. Susma Hakkının Dijital Dünyada Korunmasına Yönelik Hukuki Çözüm ve Koruma Önerileri.....	138
2.9.2.1. Yasal düzenlemeler	138
2.9.2.2. Teknolojik güvenlik önlemleri.....	139
2.9.2.3. Farkındalık ve eğitim programları.....	139
2.9.2.4. Bağımsız denetim ve gözetim	140
3. SONUÇ.....	143
REFERANSLAR.....	147

REFERANSLAR

- Akad, M., Dinçkol, A. (2007). Gerekçeli İçtihatlı 1982 Anayasası Madde Gerekçeleri ve Maddelerle İlgili Anayasa Mahkemesi Kararları, Der Yay., İstanbul.
- Akad, M., Dinçkol, A., Bihterin V., Bulut, N. (2021). Genel Kamu Hukuku, Der Yay., İstanbul.
- Akıllıoğlu, T. (1995). İnsan Hakları, AÜSBF Yay., No: 7, Ankara.
- Aksoy, P. (2008). ‘Gözaltında Alınan İfadenin Önemi ve Delil Değeri,’ AÜHFD, C. 57, S. 3, s. 51-82.
- Anayurt, Ö. (2008). ‘Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarında İşkence Kavramı,’ Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 12, S. 1, s. 421-460.
- Avcı, M. (2014). Hukuk Tarihimizde Hapis, Türkiye Adalet Akademisi Yay.
- Aytekin, A. (2000). Ceza Muhakemesi Hukukunda Suçsuzluk Karinesi ve Susma Hakkı, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul.
- Barsan, M. (2011). ‘The Right to be Judged by an Independent and Impartial,’ Transilvania University in Brasov, Faculty of Law and Sociology, Department of Law, B-dul Eroilor, nr. 25, Romania, p. 1-29.
- Bayraktar, B. (2011). ‘Muhakemelerde Delillerin Önemi’, **Manas Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C. 12, S. 25, s. 34-43.
- Bazarova, D. (2021). ‘Challenges Of Enhancement Of The Procedural Guarantees Of The Rights And Interests Of Participants In Criminal Proceedings,’ **Tashkent State University of Law- Elementary Education Online**, V. 20, p. 1671-1678.

- Benvenisti, E. (2008). 'Reclaiming Democracy: The Strategic Uses of Foreign and International Law by National Courts,' **American Journal of International Law**, V. 102, p. 241-274.
- Bıyıklı, H. (1974). 'İkrar ve Ceza Muhakemesi Sorunları,' **İstanbul Barosu Dergisi**, C. 48, S. 11-12, İstanbul, s. 669-703.
- Bond, M. (2019). **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne Giriş**, (Çev.: Orhan Kemal Cengiz), Avrupa Konseyi Yay., Mart.
- Bruneau, T. (1973). 'Communicative Silences: Forms and Functions', **Journal of Communication**, Vol: 23, p. 17-46.
- Cengiz, S., Fahrettin D., Teoman E., Jeremy McB., Durmuş T. (2008). **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Ceza Yargılaması Kurum ve Kavramları**, Şen Matbaa, Ankara.
- Centel, N. (2005). **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yay., İstanbul.
- Centel, N., Zafer, H. (2011). **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yay., İstanbul.
- Çalış, N. 'İnsan Hakları ve Hukuk Bağlamında Adalet Sisteminin Sosyal Boyutu: Adli Sosyal Hizmet,' **The Journal of Social Science**, C. 6, S. 11, s.107 – 124.
- Çınar, A. (2004). 'Hukuka Aykırı Kanıtlar,' **TBB Dergisi**, C. 55, s. 31-64.
- Çiçekli, B. (2006). 'Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Türkiye Kararlarının Analizi (2002- 2005) ve Ceza Muhakemesine Yansımaları', **CHD**, C.1, S. 1, Eylül, s. 231-261.
- Dönmez, B. (2007). 'TCK'da Çocuk Düşürtme Suçu Mukayeseli Hukuk ve AIHM'nin Bakış Açısıyla Ceninin Yaşama Hakkının Sınırlandırılması Tahlili,' **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, s. 99-142.

- Ercan, M. S. (2019). ‘Kovuşturma Evresinde Sanığın Hakları,’ İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 6, s. 181-198.
- Erdoğan, M. (2003). Türkiye’de Anayasalar ve Siyaset, Liberte Yay., Ankara.
- Erol, D. (2002). Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Hukumuzda Sanık Hakları, Yetkin Yay., Ankara.
- Esgin, M. (2013). ‘İşkence ve Engizisyon,’ Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C. 3, s. 39-60.
- Feyzioğlu, M. (1996). Ceza Muhakemesi Hukukunda Tanıklık, US-A Yay., Ankara.
- Gemalmaz, M. S. (2012). Ulusalüstü İnsan Hakları Hukukunun Genel Teorisine Giriş, Legal Yay., İstanbul.
- Gödeklı, M. (2016). ‘Türk Ceza Muhakemesinde Maddi Gerçeğe Ulaşmanın Ön Koşulu Olarak Hukuka Aykırı Delillerin Değerlendirilmesi Yasağı,’ AÜHFD, C. 65, S. 4, s. 1815-1924.
- Gölcüklı, F. (1994). ‘Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Adil Yargılanma’, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, C. 49, S. 1, s. 200-234.
- Göze, A. (1998). **Siyasal Düşünceler ve Yönetimler**, Beta Yay.
- Gurevich, Z. (1989). ‘Distance and Conversation,’ **Symbolic Interaction**, Vol: 12, p. 65- 66.
- Hafizoğulları, Z. (2004). ‘Liberal Demokratik Toplum, Hukuk ve Devlet Düzeninde İfade Hürriyetinin Sınırı’, **TBB Dergisi**, C. 17, S. 55, Kasım, s. 85-101.
- Harris, O’Boyle, Warbrick. (2021). **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Hukuku**, (Çev: Mehveş Bingöllü Kılıcı-Ulaş Karan) İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay., 4. Baskı, İstanbul.

- İçel, K., Ünver, Y. (2014). **Ceza Muhakemesinde Delil ve İspat (Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuk Serisi)**, Seçkin Yay., Ankara, Ekim.
- İnankul, H. (2012). **Yasak Sorgu Yöntemleri ve Bunların Sonucunda Elde Edilen Delillerin Hukukumuzda ve Batı Hukukundaki Geçerliliği**, Uludağ Üniversitesi, Yüksek Lisans Tezi, Bursa.
- İnceoğlu, S. (2018). **Anayasa Mahkemesine Bireysel Başvuru El Kitapları Serisi 4- Adil Yargılanma Hakkı**, Avrupa Konseyi Basım, Nisan.
- İnceoğlu, S. (2022). **İnsan Hakları Avrupa Mahkemesi Kararlarında Adil Yargılanma Hakkı**, Beta Yay., İstanbul.
- İtişgen, R. (2013). **Kişinin Kendi Kendini Suçlamaya Zorlanması İlkesi ve Susma Hakkı**, On İki Levha Yay., İstanbul.
- Kağıtçıoğlu, M. (2018). ‘Kurgudan Gerçekliğe Uzanan Bir Tartışma Alanı: Susma Hakkının İdare Hukukunda Yeri Var Mıdır?’, **TBB Dergisi**, C. 2018, S. 134, s. 115-152.
- Kapani, M. (2013). **Kamu Hürriyetleri**, Yetkin Yay., Ankara.
- Karakaş, E. (2014). ‘Milletlerarası Antlaşmaların Türk İç Hukukundaki Yeri’, **Nevşehir Barosu Dergisi**, Yıl 1, S. 1 – Mart, s. 69-93.
- Kır, F. (2021). ‘Yalan Tanıklık Suçu ve Etkin Pişmanlık,’ **AÜHD**, C. 70, S. 3, s. 1107 – 1132.
- Klimburg, A., ‘National Cyber Security Framework Manual’, **NATO CCD COE 158 Uluslararası Güvenlik ve Terörizm Dergisi**, 2013, 4 (2) Publication, Tallinn(<http://www.ccdcoe.org/369.html>) Korkmazer, S., Siber Güvenlikte USOM’un Rolü. Siber Güvenlik ve Siber Terörizm Çalıştay1, UTSAM, **Polis Akademisi Başkanlığı**, Şubat 2013, s.56.

- Koca, M. (2000). ‘Ceza Muhakemesinde Hukuka Aykırı Delilleri Değerlendirme Yasağı’, **AÜEHFD**, C. 4, S. 1-2, s. 106-146.
- Kocaoğlu, S. S. (2011). ‘Susma Hakkı,’ **Ankara Barosu Dergisi**, s. 5-46.
- Kocaoğlu, S. S. (2011). Türk Ceza Muhakemesi Sisteminde Silahların Eşitliği İlkesini Gerçekleştirebilmek İçin Bir Reform Önerisi, **TBBD**, S. 92, s. 238-286.
- Koçer, S. (2020). ‘İletişimin Denetlenmesi Tedbirinde Tesadüfen Elde Edilen Deliller,’ **Adalet Dergisi**, C. 2, S. 65, s. 441-462.
- Korkmaz, A. (2014). ‘İnsan Hakları Bağlamında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması,’**Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi**, C. 2014, S. 3, s. 99-103.
- Kunter, N., Yenisey, F., Nuhoğlu A. (2010). **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, Beta Yay., İstanbul.
- Mahmutoğlu, F. S. (2013). ‘Ceza Yargılamasında Katılanın, Aynı Zamanda CMK 45. Maddede Öngörülen Kişilerden Biri Olması Halinde, Tanıklıktan Çekilme Hakkını Kullanıp Kullanamayacağı Sorunu,’ **Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi**, C. 19, S. 2, s. 191-210.
- Matvieieva, L. (2022). ‘Legal Process In The National Legal Doctrine of Ukraine Through The Scope of The Case Law of The European Court of Human Rights,’ **IJCA**, V. 13, p. 1-22.
- McCrudden, C. (2000). ‘Common Law Of Human Rights?: Transnational Judicial Conversations On Constitutional Rights,’ **Oxford Journal of Legal Studies**, V. 34, p. 499–532.
- Nurullah K., Feridun Y. (2002). **Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku**, 12. Baskı, Beta Yay., İstanbul.

- Özbek V. Ö., Kanbur N., Doğan K. (2013). **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Seçkin Yay., 6. Baskı, Ankara.
- Özdek, Y. (2004). **Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye**, TO-DAİE Yay., Ankara.
- Özen, İ. (2017). ‘Şüpheli ve Sanığa Rağmen Bir Ceza Muhakemesi Hukuku Mu? Şüpheli ve Sanığın Ceza Muhakemesi İşlemlerine Katlanma Yükümlülüğü ve Bu Yükümlülüğün Sınırları Hakkında Düşünceler’, **Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt 7, s. 119–168.
- Öztürk, M. (2019). **Hukuka Kesin Aykırılık Hali Olarak Savunma Hakkının Kısıtlanması**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Roberts, A. (2001). ‘Traditional and Modern Approaches to Customary International Law: A Reconciliation’, **American Journal of International Law**, Vol. 95, p. 757-791.
- Russano, M. (2005). ‘Investigating True and False Confessions Within a Novel Experimental Paradigm,’ **Psychological Science**, 16, p.481-486.
- Sardo, A. (2020). ‘Categories, Balancing, And Fake News: The Jurisprudence Of The European Court Of Human Rights,’ **Canadian Journal Of Law & Jurisprudence**, Vol. 33(2), p. 435-460.
- Sarıgül, A. T. (2021). ‘Şüpheli ve Sanığın Ceza Muhakemesi İşlemlerine Katlanma Yükümlülüğüne Getirilen Sınır-Nemo Tenetur Seipsum Accusare İlkesi’, **TBB Dergisi**, C. 2021, S. 153, s. 39 - 64.
- Sarsıkoğlu, Ş. (2013). ‘Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Beden Muayenesi ve Vücuttan Örnek Alınması’, **Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 8, S. 2, s. 693-722.

- Sınar, H. (2015). ‘Karşılaştırılmalı Hukuk ve Türk Hukuku Yönünden Ceza Muhakemesinde Adil Yargılanma Hakkının Tarihsel Temelleri’, **TAAD**, Nisan, s. 169-227.
- Soyaslan, D. (2004). **Adil Yargılanma Hakkı ve Türk Ceza Yargılaması**, Nergiz Yay., İstanbul.
- Şahin, C. (1994). ‘Polis Tarafından Yapılan Sanık Sorgusunun Mukayeseli Hukukta Düzenlenişi’, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 1-2, s. 61- 90.
- Şahin, C. (2011). ‘Duruşmada Sanığın Önceki İfadelerinin Okunması-Cmuk M. 247 Üzerine Bir İnceleme,’ **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 22, S. 3, s. 15-66.
- Şirin, T. (2021). ‘İnsan Haklarının ve Temel Hakların Korunması İçin Sözleşme’nin Türkçe Çevirisi Sorunu,’ **Journal of Penal Law and Criminology**, Vol. 9(1), p. 1- 64.
- Tabor. (2015). Polonya, Başvuru No:12825/02, 27.06.2006, Çev. Karacaoğlu, Emine: ‘Prof. Dr. Hakan Pekcanitez’e Armağan’, **DEÜHFD**, C. 16, s. 4211-4224.
- Tangör, B. ‘Avrupa Birliği’nde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’, **GÜİİBFD**, C. 3, S. 1, s. 233- 248.
- Tanilli, S. (1976). **Anayasalar ve Siyasal Belgeler**, Cem Yay., İstanbul.
- Tatlı, A. (2012). ‘The Role of Regulatory and Temporal Context in The Construction of Diversity Discourses: The Case of The UK, France and Germany’, **European Journal of Industrial Relations**, V. 18, p. 293-308.
- Temiz, Y. (2015). ‘Türk Hukukunda Çapraz Sorgu Tartışmaları,’ **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 6, S. 1, s. 299-332.

- Toprak, U. (2011). ‘Alman Hukukunda Soruşturma Aşamasında Usule Aykırı Elde Edilen Deliller ve İtiraz Çözümü,’ **Terazi Hukuk Dergisi**, C. 6, S. 56, s. 31-37.
- Tunçer, A. (2018). ‘Susma Hakkı Bağlamında Birtakım Ceza Muhakemesi İşlemlerinin Değerlendirilmesi’, **Anadolu Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 4, S. 2, s. 355-379.
- Türkel, N. (2010). **Özel Hayatın Gizliliği İhlal Suçu**, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Uğurlubay, G., Haydar, N., Korkmaz, M. (2019). ‘Seri Muhakeme Usulüne İlişkin Sorunlar’, **ASBÜ Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 1, s. 255- 306.
- Uslu, C. (2013). ‘Nefret Söylemi Suçu Versus Hürriyeti,’ **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.18, s. 185- 202.
- Ünver, Y., Hakeri, H. (2018). **Ceza Muhakemesi Hukuku**, Adalet Yay., Ankara.
- Üskül Engin, Z. (2014). ‘Birey Kavramının Gelişimi ve İnsan Hakları’, **Journal of Istanbul University Law Faculty**, C. 72, S. 1, s. 201-217.
- Yıldırım, A. (1988). ‘Sanığın Susma Hakkı’, **Ankara Barosu Dergisi**, C. 5-6, s. 682-701. Yıldız, M. (1998). **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Yargısı**, Alfa Yay., İstanbul.
- Yokuş ve arkadaşları, Türkiye. (2004). Başvuru No: 23143/93, Özdek, Yasemin: **Avrupa İnsan Hakları Hukuku ve Türkiye**, Ankara.
- Yüksel, M. (2004). ‘Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Çerçevesinde Adil Yargılanma Hakkı Üzerine Bir İnceleme’, **Legal Hukuk Dergisi**, S. 17, Mayıs, s. 1279-1291.

Yvonne, D. (2021). ‘Ireland: Curtailment of The Right to Silence Through Statutory Adverse Inferences’, **New Journal of European Criminal Law**, Vol. 12, Issue 3, p. 347-364.

Zafer, H. (2004). **Faile Yardım Suçu ve Müdafinin Bu Suçtan Sorumluluğu**, Beta Yay.,

Elektronik Kaynaklar <https://anayasa.tbmm.gov.tr/>
<https://insanhaklari.barobirlik.org.tr/> <http://mevzuat.basbakanlik.gov.tr/mevzuat.asp> <https://hudoc.echr.coe.int> <http://www.inhak-bb.adalet.gov.tr/aihs/madde6.htm> <https://karararama.yargitay.gov.tr> <http://www.kazanci.com>

<http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/> <http://www.yargitay.gov.tr/aihm>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Avrupa_İnsan_Hakları_Sözleşmesi

Yargı Kararları

Otegi Mondragon vd. / İspanya, Başvuru No: 4184/15, 4317/15, 4323/15, 5028/15 ve 5053/15, 6.11.2018.

Tabor /Polonya, Başvuru No: 12825/02, 27.06.2006.

Schenk / İsviçre, Başvuru No: 10862/84, 12/071988, para. 45-46.

John Murray / Birleşik Krallık, T., Başvuru No: 14310/88, 28.10.1996, para. 47. Saunders/Birleşik Krallık, Başvuru No:19187/91, 17.12.1996, para. 68-69.

Miranda / Arizona, ABD, Başvuru No: 759/ 384 U.S. 436, 13.06.1966.

Van Vondel / Hollanda, Başvuru No: 38258103, 23.03.2006.

Bochan/ Ukrayna (No: 2) – 22251/08- 05.02.2015, para. 61. Baars / Hollanda, Başvuru No:44320 / 98, 28.10.2003.

Brozicek / İtalya (Plenary), Başvuru No: 10964/84, 19/12/1989.

Kamasinski / Avusturya, Başvuru No: 9783/82, 19/12/1989.

Hatun Şimşekoğlu ve diğerleri, Başvuru No: 2022/5336, 11/1/2023.
Serhat Gurbaz ve diğerleri, Başvuru No: 2022/62577,
11/1/2023.

Yasin İlgın ve diğerleri, Başvuru No: 2013/5815, 15.12.2015. İbrahim
Demirayak, Başvuru No: 2013/4075, 10/3/2016.

Kürşat Eyol, Başvuru No: 2012/665, 13/6/2013.

Alıgöl Alkaya ve diğerleri (2), Başvuru No: 2016/12506, 7/11/2019.

Karakoç ve diğerleri, Başvuru No: 27692/95, 28138/95, 28498/95,
15.10.2002. Yokuş ve arkadaşları, Başvuru No: 23143/93.

YHGK, E.2011/10-684, K.2011/742, T.07.12.2011. YCGK, E.
2017/10-723, K. 2018/562, T. 22.11.2018. YCGK, E. 2017/723,
K. 2018/562, T. 11.04.20